

BEZPIECZEŃSTWO ZDROWOTNE
W PANDEMII W OBSZARZE POGRANICZA
POLSKO-ROSYJSKIEGO

HEALTH SECURITY IN A PANDEMIC IN THE
POLISH-RUSSIAN BORDER AREA

Dariusz Jurczak*

Kamila Dumkiewicz**

ABSTRACT

This article aims to answer, perhaps at least partially, the significant problem of public safety of border residents in the lean times of the coronavirus pandemic. The authors of the material want to present the pandemic-related problems in the Warmian-Masurian region from several points of view: health, social, public safety, the activities of bodies and institutions struggling with this “plague” which is becoming more and more difficult to control, not only in the region but also in Poland and the world. The safety of the inhabitants of every region of the world, Europe, Poland, or Warmia and Mazury is becoming the overriding duty of state and local authorities as well as administrative, law enforcement, and rescue services. It is crucial to combat the coronavirus pandemic at the local government level because there are utmost difficulties in dealing with such a difficult

* dr Dariusz Jurczak, Olsztyńska Szkoła Wyższa; correspondence address: Olsztyńska Szkoła Wyższa, ul. Jagiellońska 59, 11-041 Olsztyn, Polska; e-mail: dariusz.jurczak@osw.edu.pl

** mgr Kamila Dumkiewicz, Olsztyńska Szkoła Wyższa; correspondence address: Olsztyńska Szkoła Wyższa, ul. Jagiellońska 59, 11-041 Olsztyn, Polska; e-mail: kamila.dumkiewicz@osw.edu.pl

situation. Therefore, the authors of the article will focus their attention mainly on the activities at the local government level.

KEYWORDS

security, health safety, pandemic, Polish-Russian border

ABSTRAKT

Celem niniejszego artykułu jest odpowiedź, być może przynajmniej częściowo, na ważne problemy bezpieczeństwa publicznego mieszkańców przygranicznych w trudnym czasie pandemii koronawirusa. Autorzy materiału chcą przedstawić problem pandemii w regionie warmińsko-mazurskim z kilku punktów widzenia: zdrowotnego, społecznego, bezpieczeństwa publicznego, działań organów i instytucji zmagających się z tą „plagą”, która staje się coraz bardziej trudniejsza do kontrolowania nie tylko w regionie, ale także w Polsce i na świecie. Bezpieczeństwo mieszkańców każdego regionu świata, Europy, Polski czy Warmii i Mazur staje się nadrzędnym obowiązkiem władz państwowych i samorządowych, a także służb administracyjnych, porządkowych i ratowniczych. Walka z pandemią koronawirusa na szczeblu samorządowym jest ważna ze względu na występujące liczne trudności w szeroko rozumianym radzeniu sobie z tą sytuacją również na pozostałych poziomach administracyjnych. Autorzy artykułu największą uwagę skupiają na działaniach władz na szczeblu samorządowym.

SŁOWA KLUCZOWE

bezpieczeństwo zdrowotne, pandemia, pogranicze polsko-rosyjskie, bezpieczeństwo zdrowotne w Rosji

WSTĘP¹

Niniejszy artykuł jest próbą odpowiedzi, może chociaż częściową, na jakże ważny problem bezpieczeństwa publicznego mieszkańców przygranicza w trudnym czasie pandemii koronawirusa. Autorzy materiału chcą przedstawić problematykę pandemii w regionie warmińsko-mazurskim z kilku punktów widzenia, zdrowotnego, społecznego, bezpieczeństwa publicznego, działania organów i instytucji zmagających się z tą sytuacją, która staje się coraz cięższa do opanowania nie tylko w regionie, ale i w Polsce oraz na świe-

¹ Artykuł pokonferencyjny zgłoszony na konferencję LVIII CICA – XVI SECURITY FORUM KRAKOW 2021, która odbyła się w dniach 13-14 maja 2021 w Krakowie.

cie. Bezpieczeństwo mieszkańców każdego regionu świata, Europy, Polski czy Warmii i Mazur staje się nadrzędną powinnością organów państwowych, samorządowych oraz służb administracyjnych, porządkowych czy ratowniczych. Istotne jest zwalczanie pandemii koronawirusa na poziomie samorządowym, ponieważ tam są największe trudności w opanowaniu jakże ciężkiej sytuacji. Dlatego na działaniu na poziomie samorządu skupiona będzie największa uwaga autorów artykułu.

BEZPIECZEŃSTWO ZDROWOTNE – PANDEMIA KORONAWIRUSA – PRÓBA ANALIZY PROBLEMU

Już w V wieku p.n.e. pisano o rozprzestrzeniających się, śmiertelnych chorobach nad granicami państw², jednak zastosowanie przy tym zewnętrznym zagrożeniu środka zaradczego, jakim były kwarantanny, miało miejsce dopiero w XIV wieku podczas epidemii dżumy³. Nie inaczej jest obecnie, gdy podczas globalnej pandemii kwarantanna stanowiąca środek izolacji stanowi fundamentalne centrum walki z przerwaniem transmisji wirusa i uniemożliwia jego dalsze rozprzestrzenianie.

Niewątpliwie wirus SARS-CoV-2 zawładną i opanował cały świat. Pandemia zaczęła oddziaływać na wszelkie obszary funkcjonowania społeczeństwa i z pewnością wpłynęła na kondycję państwa i poziom życia społeczeństwa. Nikt nie przypuszczał, iż wirus okaże się przyczyną zagrożenia nie tylko dla zdrowia publicznego, ale jak również do wieloaspektowego kryzysu gospodarki, kwestii politycznych czy życia społecznego. W sytuacji epidemiologicznej obywatele zaczęli czuć niebywały lęk przed utratą zdrowia, bliskich, przed izolacją, pogorszeniem sytuacji finansowej, czy utratą pracy. Potwierdzają to wszelkie analizy i dane statystyczne z raportu GUS-u, dotyczącego koniunktury konsumenckiej. Jak wskazują dane z czerwca 2021 r. dla 48,7% respondentów obecna sytuacja epidemiologiczna stanowi duże zagrożenie dla gospodarki w Polsce. Dla połowy z ankietowanych, bo 50,7 % odczuwa przeciętne zagrożenie, natomiast

² Vide e.g. Tukidydes, *Wojna peloponeska*, Warszawa, Czytelnik, 2003, p. 59.

³ M.W. Solarz, 'Choroby a współczesna mapa polityczna świata', in W. Lizak, A.M. Solarz (eds.), *Ochrona zdrowia w stosunkach międzynarodowych*, Warszawa, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2015, pp. 41–60.

15,2% deklaruje małe zagrożenie, a brak zagrożenia dla gospodarki potwierdziło jedynie 1,6% respondentów⁴.

Bezpieczeństwo zdrowotne jest ponad wszystko najważniejsze, stąd też z uwagi na minimalizowanie ryzyka zakażenia wirusem wśród pracowników, kwestie takie jak zapytania realizuje się telefonicznie, mailowo a wszelkie inne sprawy, w których udział urzędnika jest stanem najwyższej konieczności jest realizowany z uwzględnieniem wszystkich restrykcyjnych zasad GIS-u. Wprowadzono również m.in. zostawianie dokumentów w urnie (które po ozonowaniu na drugi dzień roboczy trafiają w obieg kancelaryjny). Ozonowanie dokumentów to kolejny sposób na bezpieczeństwo obiegu dokumentów w większości urzędów wprowadzono ozonowanie dokumentów, co miało za zadanie znacząco obniżyć ryzyko przeniesienia bakterii, grzybów i wirusów, które jest metodą dezynfekcji bez użycia chemii, gdzie czynnikiem biobójczym jest ozon o bardzo silnych właściwościach utleniających. Dzięki ozonowaniu usuwamy nieprzyjemne zapachy, bakterie i wirusy. (...) ozon wchodzi w reakcję z bakteriami, wirusami i grzybami powodując ich neutralizację⁵.

Z powyższego wynika, iż czynniki, które oddziałują na administrację publiczną w dobie pandemii są nie tylko czynniki zewnętrzne tj. środowisko, gospodarka czy polityka ale również czynniki wewnętrzne tj. organizacyjne, związane z kierowaniem, planowaniem i kontrolowaniem⁶. Jak już zostało wspomniane pandemia koronawirusa COVID-19, niestety dotknęła cały świat. Administracja rządowa, samorządowa, a tym samym cała administracja publiczna stanęły przed koniecznością funkcjonowania w nowych warunkach przy jednoczesnym wykonywaniu dotychczasowych, tzw. tradycyjnych zadań, i tych związanych z wymogami zaistniałej sytuacji, tj. reżimu sanitarnego z jednej strony, a z drugiej organizowania środków na potrzeby zabezpieczenia społecznego.

⁴ GUS, 'Koniunktura konsumencka – czerwiec 2021', p. 6, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/koniunktura/koniunktura/koniunktura-konsumencka-czerwiec-2021-roku,1,100.html>, (accessed 6 December 2021).

⁵ 'World Economic Situation and Prospects as of Mid-2019', <https://www.un.org/en/desa/world-economic-situation-and-prospects-mid-2019>, (accessed 7 December 2021).

⁶ P. Szyja, 'Funkcjonowanie administracji publicznej w sytuacji kryzysu spowodowanego czynnikami zewnętrznymi – studium przypadku COVID-19', DOI 10.4467/24497800RAP.20.015.12909, available on: <http://www.ejournals.eu/RAP/> ISSN 2449-7800 (online), p. 270, (accessed 12 December 2021).

Według konstytucji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uchwalonej 22 lipca 1946 r. w Nowym Jorku, zdrowie wszystkich ludów to podstawa dla osiągnięcia pokoju i bezpieczeństwa⁷. Mimo że istnieje ponad 120 definicji zdrowia, to kategorie, w jakich należy je interpretować, są naprawdę rozległe. Sam termin zdrowia przyjęty przez WHO jest tym, który najlepiej oddaje walory naukowe prezentowanego tematu bezpieczeństwa zdrowotnego. Podobnie jak istnieje mnogość definicji interpretacyjnych związanych z bezpieczeństwem, tak również wygląda to w przypadku zdrowia.

Analiza tematu bezpieczeństwa zdrowotnego w województwie warmińsko-mazurskim może być rozpatrywana z kilku punktów widzenia. Bezpieczeństwo zdrowotne jako zadanie na szczeblu krajowym, wojewódzkim i samorządowym, w tym kontekście należy rozumieć przez pryzmat działań podejmowanych przez państwo na różnych szczeblach w celu zapobiegania rozprzestrzeniania się chorób, podejmowane w tym kierunku zmagania prawne i wdrażanie uregulowań międzynarodowych wynikających z umów i wzajemnych zobowiązań. Nie ulega wątpliwości, że jednostka jako element w tym kontekście najważniejszy nadaje temu wyrażeniu charakter ściśle indywidualny z racji różnych wpływających na to czynników, np.: wiek, płeć, pochodzenie czy chociażby stan zdrowia, co stanowi drugi rozpatrywany pod tym kątem aspekt zdrowotny.

Rolą państwa ma być zapewnienie realizacji praw i obowiązków obywateli. Jest rzeczą oczywistą, że te płaszczyzny muszą współistnieć, wzajemnie się przenikać, a zapewnienie bezpieczeństwa ma być oparte o zasadę współpracy i współistnienia obu podmiotów bezpieczeństwa: państwa i społeczeństwa, jednostki⁸.

Zwraca uwagę na zapewnienie bezpieczeństwa w różnych wymiarach w swoich rozważaniach Janusz Gierszewski, podając, iż bezpieczeństwo państwa (Bp) to suma bezpieczeństwa indywidualnego (Bi), lokalnego (Bi) oraz regionalnego (Br), przy czym należy dodać, iż bezpieczeństwo indywidualne to indywidualna ochrona (prawdopodobieństwo przeżycia

⁷ Konstytucja Światowej Organizacji Zdrowia, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19480610477/O/D19480477.pdf>, (accessed 4 May 2021).

⁸ M. Borkowski, 'Pacjent (konsument) i jego miejsce w systemie bezpieczeństwa zdrowotnego', *Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie*, <https://wpia.uwm.edu.pl/czasopisma/sites/default/files/uploads/KPP-Monografie/8/76-83.pdf>, (accessed 4 May 2021).

jednostki), lokalne – ochrona lokalnych społeczności (gmina, powiat); regionalne – ochrona ludności w ujęciu regionalnym⁹.

Rodzi się więc pytanie o rolę i miejsce tych podmiotów w systemie bezpieczeństwa – czy ważniejsze jest bezpieczeństwo państwa czy bezpieczeństwo jednostki? Interesy, a właściwie ich wzajemne przenikanie się, są kluczowe dla zapewnienia stabilności państwa w kontekście zdrowia publicznego. Utrzymanie reżimu sanitarnego, dystansu społecznego jak również środki ochrony indywidualnej to elementy, jakie wpaja się lokalnym społecznościom przez liczne komunikaty w środkach masowego przekazu od samego początku trwania pandemii. Nie ulega wątpliwości również fakt, że region warmińsko-mazurski w tym aspekcie jest zabezpieczony.

W dobie pandemii koronawirusa zachodzi sytuacja walki z czasem. Czas odgrywa istotną rolę w walce z tą jakże groźną chorobą, w wyniku której życie człowieka jest zagrożone. Dlatego istotnym jest koordynacja działań wszystkich służb ratowniczych zaangażowanych w ten proceder.

Jak wskazują wszelkie dane statystyczne z dnia na dzień diametralnie się zmieniają. Jak widać, mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego poczuwają się do obowiązku pocucia bezpieczeństwa, a wskazuje na to coraz większa liczba osób zaszczepionych. Dzięki szczepieniu chronią nie tylko siebie, ale również swoich bliskich jak i wszystkie osoby ze swojego otoczenia. W obecnej sytuacji epidemicznej w pierwszej kolejności w pocuciu bezpieczeństwa są szczepienia i podstawowe zasady, czyli jak było wyżej wspomniane najważniejsze elementy – dystans społeczny, częste mycie rąk oraz noszenie maseczek ochronnych. Oby obywatel spoczywający na ramieniu administracji publicznej również miał odzwierciedlenie w zachowaniu Polaków. Każdy z nas powinien pocuć się do odpowiedzialności w obecnej sytuacji zagrażającej życiu i zdrowiu.

Jak wykazuje Raport o stanie Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 2018 r., wsparcie otrzymało 28 podmiotów leczniczych. Zaś w Regionalnym Programie Operacyjnym Warmia i Mazury na lata 2014–2020 (RPO WiM) przedsięwzięto działania promujące zdrowie i zatwierdzono pięć programów polityki zdrowotnej. Ponadto wydatki poniesione na ochronę zdrowia wzrosły z 10,8 mln w 2011 r. do 12,7 mln w 2018 r., co ukazuje

⁹ J. Gierszewski, *Organizacja systemu bezpieczeństwa społecznego*, Warszawa, Difin, 2013, p. 76.

wzrost poniesionych nakładów na ten cel o 15%¹⁰. Ponadto przeorganizowano łącznie cztery Szpitale w Olsztynie i Elblągu na potrzeby leczenia szpitalnego pacjentów zarażonych COVID-19. Ponadto bezpieczeństwo zdrowotne jest zapewnione poprzez udzielanie świadczeń we wszystkich placówkach Podstawowej Opieki Zdrowotnej w godzinach 8–18 poprzez wcześniejszy kontakt telefoniczny w celu przeprowadzenia wywiadu medycznego, który zweryfikuje stan zdrowia i na tej podstawie udzieli teleporady bądź też zapewni wizytę stacjonarną u lekarza prowadzącego. Dodać należy, że w całym województwie warmińsko-mazurskim tego rodzaju porad udziela się w 288 zakładach, przychodniach systemu opieki zdrowotnej. Opanowanie pandemii zwłaszcza na poziomie samorządowym jest kluczowe dla minimalizacji zagrożeń, dla stabilności i bezpieczeństwa zamieszkującej tam społeczności. To, że w walce z wirusem SARS-CoV-2 nie pozostajemy sami, widać wyraźnie od momentu wprowadzenia szczepionek, których szybka dystrybucja pozwala na rozpowszechnienie szczepień na dużą skalę, by były ogólnodostępne. Jak podaje TVP 3 Olsztyn w regionie działa w sumie 9 powszechnych punktów szczepień w Pisz, Barczewie, Węgorzewie, Ameryce, Pasłęku, Nidzicy, Kętrzynie i Olecku. Do tego pilotażowy w Ostródzie. Kolejnych 17 ma zostać uruchomionych do 8 maja 2021 r.¹¹. Mimo że kolejne mutacje ognisk wirusa zaskakują nas swoim szybkim rozprzestrzenianiem się, to służby medyczne są w stanie najwyższej gotowości. Odmiana brytyjska, brazylijska, z RPA czy indyjska jest znakiem, że nie można bagatelizować tego epidemicznego zagrożenia, lecz należy wyciągać wnioski i odpowiednio reagować w miarę rozwoju sytuacji. Stąd też wprowadza się testy antygenowe dopiero po siedmiodniowej kwarantannie dla osób przekraczających granicę z terenów objętych nowymi mutacjami wirusa. Te – zdawać by się mogło „nadmierne” – środki ostrożności nie są przesadą, a efektem dbałości o zdrowie i życie ludzkie. Minister Zdrowia Andrzej Niedzielski podkreślił, że głównym zagrożeniem i źródłem nowej fali są mutacje. Dlatego wszystkie siły zarówno

¹⁰ Polska w liczbach, ‘Woj. warmińsko-mazurskie – poziom przestępczości’, www.polskawliczbach.pl, https://www.polskawliczbach.pl/warmińsko_mazurskie#poziom-przestepczosci, (accessed 5 May 2021).

¹¹ AK, MN, ‘Przybywa powszechnych punktów szczepień. W Pisz już działa’, *TVP3 Olsztyn*, <https://olsztyn.tvp.pl/53639750/przybywa-powszechnych-punktow-szczepien-w-pisz-juz-dziala>, (accessed 5 May 2021).

instytutów, laboratoriów, jak i innych współpracujących instytucji są skoncentrowane na badaniu genomu, czyli weryfikowaniu, z jakimi mutacjami mamy do czynienia¹².

Straż Graniczna realizuje swoje powinności zgodnie z Ustawą z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, zapewniając nienaruszalność granic i przepływ osób i towarów – to w dobie pandemii¹³ dzięki ich sprawnym szybkim i zgodnym działaniom od marca 2020 przejścia graniczne płynnie obsługiwały wjeżdżających i wyjeżdżających podróżnych. Ponadto od momentu przywrócenia pełnej kontroli granicznej do zakresu obowiązków funkcjonariuszy zaopatrzonych zgodnie z zaleceniami GIS-u w maseczki, rękawice, płyny dezynfekujące na bazie alkoholu, jak również termometry, wdrożono również procedurę lokalizacji wszystkich przybywających, celemichpowiadomienia o kwarantannie w związku z potencjalnym zagrożeniem ewentualnego zarażenia wirusem SARS-CoV-2 w trakcie odprawy na przejściu granicznym. Jak poinformowała rzeczniczka prasowa Komendanta Głównego Straży Granicznej por. SG Agnieszka Goliaś, formacja “realizuje wytyczne organów właściwych w kwestii ochrony sanitarno-epidemiologicznej”¹⁴.

Funkcjonariusze są nie tylko szkoleni z zakresu procedur epidemiologicznych, higieny i organizacji pracy, ale również w przypadku zauważenia u podróżnego złego samopoczucia zobligowani są według zaleceń do natychmiastowego wezwania służb medycznych i odizolowania osoby, u której pogorszył się ogólny stan zdrowia.

Nie tylko na gruncie prawa krajowego Polski, ale również na arenie międzynarodowej wydano szereg regulacji prawnych dla różnych branż, sfer życia, by w taki sposób wpłynąć na politykę poszczególnych państw, aby wyjść z kryzysu gospodarczego i zoptymalizować jego skutki. Polska będąca państwem UE w sposób priorytetowy wdraża wszelkie aktywowa-

¹² PAP/borek, ‘Wykryto dwa ogniska mutacji indyjskiej koronawirusa. Jedno w okolicach Warszawy’, *warszawa.tvp.pl*, <https://warszawa.tvp.pl/53637119/wykryto-dwa-ogniska-mutacji-indyjskiej-koronawirusa-jedno-w-okolicach-warszawy>, (accessed 5 May 2021).

¹³ Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. 2020 poz. 305)

¹⁴ PAP/RAF, ‘Straż Graniczna: każdy funkcjonariusz ma dostęp do masek i rękawic’, *PulsHR*, <https://www.pulshr.pl/kadry-w-administracji/straz-graniczna-kazdy-funkcjonariusz-ma-dostep-do-masek-i-rekawic,71592.html>, (accessed 17 January 2021).

ne mechanizmy IPCR¹⁵ i wzorcowo współpracuje z pozostałymi państwami unijnymi, udzielając im wzajemnej pomocy.

BEZPIECZEŃSTWO ZDROWOTNE – USTALENIA TERMINOLOGICZNE
Mówiąc o bezpieczeństwie zdrowotnym w okresie pandemii korona wirusa, należy zdefiniować pojęcie bezpieczeństwa publicznego i bezpieczeństwa zdrowotnego.

Posługując się *Słownikiem terminów z zakresu bezpieczeństwa*, można powiedzieć, iż (...) bezpieczeństwo publiczne, (ang. *public security, general security*) – rodzaj bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, dotyczy wszystkich ludzi (nie tylko obywateli państwa), mienia (nie tylko będącego własnością danego państwa i jego obywateli) i środowiska, realizowane poprzez przeciwdziałanie niekorzystnym skutkom, klęsk żywiołowych i awarii technicznych. Realizowane przez ratownictwo i obronę cywilną. Przenika i krzyżuje się z pozostałymi dziedzinami bezpieczeństwa państwa¹⁶.

Aby określić pojęcie bezpieczeństwa zdrowotnego istotnym jest przytoczenie określenie Mariana Cieślarczyka, który słusznie zauważył, w modelu piramidy bezpieczeństwa, iż owo bezpieczeństwo zdrowotne leży u podstaw piramidy, co oznacza zdaniem badacza, że (...) w sytuacji kiedy poziom tego przedmiotowego wymiaru bezpieczeństwa się obniża, to ma to negatywny wpływ na inne przedmiotowe obszary bezpieczeństwa. Pojęcie bezpieczeństwa i zdrowia są od siebie zależne.

Można zatem stwierdzić, iż bezpieczeństwo zdrowotne jednostki jest podstawowym elementem subiektywnie odczuwanego poczucia bezpie-

¹⁵ Rada Europejska, 'Reakcja Rady na kryzysy (IPCR)', www.consilium.europa.eu, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/ipcr-response-to-crises/>, (accessed 16 January 2021); Reakcja Rady na kryzysy (IPCR) Pandemia COVID-19 28 stycznia 2020 r. w obliczu pandemii COVID-19 prezydencja chorwacka uruchomiła unijny mechanizm reagowania kryzysowego (IPCR) w trybie wymiany informacji. IPCR to unijne ramy koordynacji działań na najwyższym szczeblu politycznym podczas kryzysów międzysektorowych. Z uwagi na niestabilność sytuacji i różnorodność sektorów nią dotkniętych (służba zdrowia, sektor konsularny, ochrona ludności, gospodarka) 2 marca 2020 r. prezydencja przeszła do kolejnego etapu i uruchomiła mechanizm IPCR w trybie pełnej aktywacji. Niemcy, które przejęły prezydencję 1 lipca 2020 r., postanowiły dalej stosować mechanizm IPCR w trybie pełnej aktywacji.

¹⁶ *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa*, J. Pawłowski, B. Zdrodowski, M. Kulickowski (eds.), Toruń, Wydawnictwo Adam Marszałek, 2020, p. 27.

czeństwa – bez tej podstawy człowiek traci poczucie kontroli, utrudnia to i uniemożliwia realizację celów i ról społecznych¹⁷.

Natomiast pojęcie bezpieczeństwa zdrowotnego posiada jest ściśle związane z zagrożeniami, a jego stan analizowany jest przez pryzmat zagrożeń. Dbałość o bezpieczeństwo zdrowotne obywateli należy do konstytucyjnych obowiązków każdego państwa. W obecnej sytuacji pandemicznej to strategiczne wyzwanie dla Unii Europejskiej i świata. Paweł Grzywna postuluje, aby bezpieczeństwo zdrowotne definiować jako: zapewnienie przez państwo oraz jego agendy warunków (społecznych, ekonomicznych, środowiskowych) pozwalających na realizację prawa do ochrony zdrowia, prawa, którego istotny element stanowi gwarancja dostępu do świadczeń medycznych na równych dla beneficjentów zasadach. Dostępność do systemu ochrony zdrowia jest więc czynnikiem implikującym poziom bezpieczeństwa zdrowotnego.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa poszczególnym jednostkom i całemu społeczeństwu należy zidentyfikować współczesne zagrożenia, umożliwić ich monitoring, który prowadzi do skutecznej kontroli i eliminacji niepożądanych zjawisk, w tym przypadku pandemii koronawirusa¹⁸.

BEZPIECZEŃSTWO ZDROWOTNE W PANDEMII COVID-19 W ROSJI
Dzisiaj obserwujemy kryzys światowej gospodarki spowodowany pandemią, której natura aktualnie budzi kontrowersje wśród naukowców. Część z nich uważa, że wirus COVID-19 został wynaleziony przez człowieka w laboratoriach i jest bronią bakteriologiczną, inni uważają, że pochodzi z mutacji w środowisku naturalnym. Niektórzy ekonomiści i politolodzy sugerują, że korzenie problemu sięgają teorii spiskowej i są narzędziem doktryny szoku zaproponowanej w latach siedemdziesiątych przez M. Friedmana w pracy „kapitalizm i wolność”. Bez względu na naturę koronawirusa pokazał, że ludzkość i państwa nie stworzyły takich systemów bezpieczeństwa

¹⁷ S. Jarmoszko, *O bezpieczeństwie zdrowotnym z perspektywy antropologii bezpieczeństwa*, Referat wygłoszony na konferencji Bezpieczeństwo zdrowotne w Polsce – uwarunkowania personalne i strukturalne, Siedlce, UPH w Siedlcach, 2004; *vide* A. Florczak, ‘Psychologiczne mechanizmy bezpieczeństwa zdrowotnego’, *O bezpieczeństwie i obronności*, no. 2(2) 2016, Siedlce, UPH w Siedlcach, 2016, p. 99.

¹⁸ D. Jurczak, *Bezpieczeństwo w życiu społecznym na pograniczu polsko-rosyjskim*, Olsztyn, 2019, p. 77.

narodowego, które byłyby skuteczne w długotrwałej izolacji. Jednocześnie Rada Bezpieczeństwa Rosji stwierdziła, że Rosja jest najlepiej przygotowana na szok gospodarczy po pandemii.

Niski poziom zewnętrznego zadłużenia publicznego i prywatnego, zgromadzone środki finansowe Narodowego Funduszu Majątkowego mogą znacząco niwelować negatywny wpływ obecnej sytuacji gospodarczej na świecie, w tym w zakresie utrzymania wystarczającego poziomu stabilności waluty krajowej. Jednocześnie umowa o ograniczeniu wydobycia ropy, zawarta szybko w ramach OPEC+, pozytywnie wpłynęła na notowanie światowych cen ropy. Już teraz ceny ropy zbliżyły się do prognozowanego poziomu, co zapewnia wolne od deficytu wykonanie zaplanowanego budżetu. Podobna sytuacja rozwinęła się na rynku gazu ziemnego. Rosja wypełnia wszystkie swoje zobowiązania dotyczące dostaw gazu do Europy po stałych cenach. Jednak spekulacje wokół North Stream 2 doprowadziły do gwałtownego wzrostu cen gazu na rynku kasowym. Obecna sytuacja nie wpłynęła w żaden sposób na bezpieczeństwo narodowe Rosji, ale w znacznym stopniu wpłynęła na rynek wewnątrz europejski.

Ograniczenia wprowadzone w prawie wszystkich krajach świata związane z pandemią koronawirusa w pewnym stopniu wpłynęły na logistykę, a tym samym na dostawy towarów codziennego użytku. W wielu krajach europejskich występuje niedobór kierowców ciężarówek, występuje niedobór poszczególnych towarów w sieciach handlowych. W Rosji nie obserwuje się takich problemów. W pewnym stopniu odbiło się to na obwodzie kaliningradzkim, gdzie tranzyt towarów został sztucznie utrudniony przez władze litewskie. Jednak dostawy morskie i lotnicze do regionu niezbędnych produktów nie spowodowały niedoboru żadnych produktów ani towarów.

Pandemia wyrządziła największe szkody demografii Rosji. Liczba osób, które zmarły na koronawirusa podczas pandemii, jest równa populacji przeciętnego miasta. Kraj zaczyna odczuwać ostry niedobór siły roboczej. Kolejna fala koronawirusa przyniosła jedynie wzrost śmiertelności. Nie są jeszcze znane konsekwencje nowego szczepu wirusa Omikron, którego rozprzestrzenianie się odbywa się na całym świecie z ogromną

szybkością. Jednocześnie zarówno zaszczepieni, jak i niezaszczepieni obywatele są zarażani nowym szczepem¹⁹.

Ogólne statystyki dotyczące koronawirusa w Rosji na dzień 23 grudnia 2021 r. wynoszą:

- potwierdzono 10 318 650 przypadków zakażenia;
- odzyskane 9 139 166;
- zmarło **301 271**.

Bezpieczeństwo obywateli w Rosji zapewnia szereg środków podjętych na szczeblu państwowym. W szczególności zabronione są imprezy masowe, wizyty niezaszczepionych obywateli w muzeach, kawiarniach, restauracjach i innych miejscach publicznych. Dostęp do takich miejsc zapewnia tylko zaszczepieni obywatele, potwierdzając to obecnością kodu QR. Podjęte środki i propagowanie szczepień przeciwko koronawirusowi zmniejszyły ostatnio wskaźniki zachorowalności i umieralności z powodu koronawirusa.

Ograniczone są również podróże obywateli za granicę, odwołano loty do krajów o wysokim wskaźniku zachorowań. Dobrze dopracowane podczas pandemii pracy placówek medycznych, setki mobilnych i stacjonarnych punktów szczepień są otwarte, gdzie każda osoba, w tym osoba niebędąca obywatelem Rosji, może zostać zaszczepiona przeciwko COVID-19 bezpłatnie bez zbędnych formalności²⁰. Podjęte środki, gotowość systemu opieki zdrowotnej do pracy w nagłych wypadkach, pozwalają twierdzić, że w trudnych warunkach pandemii rządowi rosyjskiemu udało się zapewnić akceptowalny poziom bezpieczeństwa obywateli rosyjskich.

ZAKOŃCZENIE

Bezpieczeństwo zdrowotne to integralny obszar polityki bezpieczeństwa każdego z państw. Wszelkie działania podejmowania na kanwie sfery ochronnej powinny być adaptowane w oparciu o działania na szczeblu centralnym i współrealizowane przez samorządy. Aby przeciwdziałać wszelkim zagrożeniom, w tym bezpieczeństwa zdrowotnego omawianego w artkule, należy zastosować środki prewencyjne ograniczające emisję wirusa, jak

¹⁹ A. Kibysh, komentarz dotyczący sytuacji pandemii w Rosji, profesor nadzwyczajny Kaliningradzkiej Filii Uniwersytetu Rolniczego w Sankt Petersburgu, Kierownik Centrum Współpracy Polsko-Rosyjskiej Kaliningrad, 23.12.2021.

²⁰ Kibysh, komentarz.

również postępować profilaktycznie. Stąd nad wyraz istotne jest monitorowanie sytuacji zarówno w Polsce, jak i za granicą. Działania wdrażane przez wszystkie służby powinny zapewniać bezpieczeństwo społeczności nie tylko lokalnej, ale też na terenie całego kraju. Dlatego też należy nieustannie ulepszać system działania opieki zdrowotnej, wspomagać go i odciążać, by poprawiać bezpieczeństwo zdrowotne.

Z uwagi na powagę sytuacji, niekontrolowany rozwój pandemii – która jest nie tylko niebezpieczna, ale też niedająca się opanować z powodu kolejnych mutacji wirusa niosąc globalne spustoszenie – temat ten będzie potrzebował nieustannych badań i monitorowania, żeby przyczynić się do poprawy sytuacji zdrowotnej nie tylko w Polsce, na pograniczu polsko-rosyjskim, ale też na świecie. Skala tej pandemii ma wymiar światowy, więc przeciwdziałanie jej będzie jeszcze długo przyczynkiem do powstania licznych debat, publikacji i rozważań.

BIBLIOGRAFIA

- Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań – Samopoczucie Polaków w roku 2020*, no. 1/2021, Warszawa, 2020.
- Florczak, A., 'Psychologiczne mechanizmy bezpieczeństwa zdrowotnego', *O bezpieczeństwie i obronności*, no. 2(2) 2016 UPH w Siedlcach, Siedlce, 2016.
- Giddens, A., *Socjologia, Przestępczość i dewiacja*, Warszawa, Wyd. Naukowe PWN, 2017.
- Gierszewski, J., *Bezpieczeństwo społeczne. Studium z zakresu teorii bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa, 2013.
- Gierszewski, J., *Bezpieczeństwo wewnętrzne. Zarys systemu*, Warszawa, 2013.
- GUS, 'Koniunktura konsumencka – czerwiec 2021', *stat.gov.pl*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/koniunktura/koniunktura/koniunktura-konsumencka-czerwiec-2021-roku,1,100.html> (accessed 6 December 2021).
- Jarmoszko, S., *O bezpieczeństwie zdrowotnym z perspektywy antropologii bezpieczeństwa*, Referat wygłoszony na konferencji Bezpieczeństwo zdrowotne w Polsce – uwarunkowania personalne i strukturalne, Siedlce, UPH w Siedlcach, 2004.
- Jurczak, D., *Bezpieczeństwo w życiu społecznym na pograniczu polsko-rosyjskim*, Olsztyn, 2019.

- Jurczak, D., *Nielegalna migracja cudzoziemców na pograniczu polsko-niemieckim 1996–2020*, Olsztyn, WSiE TWP, 2009.
- Jurczak, D., *Pogranicze polsko-rosyjskie jako bezpieczna przestrzeń życia człowieka*, Towarzystwo Naukowe KUL & Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, 2019.
- Kibysh, A., komentarz dotyczący sytuacji pandemii w Rosji, profesor nadzwyczajny Kaliningradzkiej Filii Uniwersytetu Rolniczego w Sankt Petersburgu, Kierownik Centrum Współpracy Polsko-Rosyjskiej, Kaliningrad, 23.12.2021.
- Ministerstwo Zdrowia, 'Komunikat dotyczący kontroli sanitarnych na granicach', *gov.pl*, 9 March 2020, <https://www.gov.pl/web/zdrowie/komunikat-dotyczacy-kontroli-sanitarnych-na-granicach>, (accessed 10 November 2020).
- PAP/RAF, 'Straż Graniczna: każdy funkcjonariusz ma dostęp do masek i rękawic', *PulsHR*, <https://www.pulshr.pl/kadry-w-administracji/straz-graniczna-kazdy-funkcjonariusz-ma-dostep-do-masek-i-rekawic,71592.html>, (accessed 17 January 2021).
- Piwowarski, J., *Nauki o bezpieczeństwie, kultura bezpieczeństwa i redefinicja środowiska bezpieczeństwa*, 2nd edn., Warszawa, Difin, 2020.
- Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa*, Jacek Pawłowski, Bogdan Zdrodowski, Marian Kuliczowski (eds.), Toruń, Wydawnictwo Adam Marszałek, 2020.
- Solarz, M.W., 'Choroby a współczesna mapa polityczna świata', in Lizak W., Solarz A.M. (eds.), *Ochrona zdrowia w stosunkach międzynarodowych*, Warszawa, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2015, pp. 41–60.
- Straż Graniczna, 'Aktualności. Koronawirus – wjazd do Polski', *strazgraniczna.pl*, <https://www.strazgraniczna.pl/pl/aktualnosci/8884,Koronawirus-wjazd-do-Polski.html>, (accessed 17 January 2021).
- Straż Graniczna, 'Współpraca', *wm.strazgraniczna.pl*, <https://www.wm.strazgraniczna.pl/wm/komend/wspolpraca/2,Wspolpraca.html>, (accessed 16 January 2021).
- World Economic Situation and Prospects as of Mid-2019, <https://www.un.org/en/desa/world-economic-situation-and-prospects-mid-2019>, (accessed 7 December 2021).
- W poszukiwaniu tożsamości nauk o bezpieczeństwie*, Piwowarski, J., Gierszewski, J. (eds.), Warszawa, 2018.

AKTY PRAWNE

Konstytucja Światowej Organizacji Zdrowia, <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19480610477/O/D19480477.pdf>, (accessed 4 May 2021).

Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. 2020 poz. 305).

Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy, (Dz. U. 1999, nr 83, poz. 930 z późniejszymi zmianami; Dz. U. z 2021 poz. 408).

CITE THIS ARTICLE AS:

D. Jurczak, K. Dumkiewicz, 'Bezpieczeństwo zdrowotne w pandemii w obszarze pogranicza polsko-rosyjskiego', *Kultura Bezpieczeństwa*, no. 40, 2021, pp. 92–106, DOI: 10.5604/01.3001.0015.6974.

Licence: This article is available in Open Access, under the terms of the Creative Commons License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0; for details please see <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the author and source are properly credited. Copyright © 2021 University of Public and Individual Security "Apeiron" in Cracow